

KS. JERZY SZYMIK, *Teologia na usługach wiary, bliższa życiu... w 30 lat później*, Lublin 2011, ss. 172.

Prezentowana książka ukazała się nakładem Wydawnictwa KUL z Lublina. Jej autorem jest znany i ceniony nie tylko w kręgach lubelskiej uczelni imienia Jana Pawła II, ale także w innych ważnych ośrodkach uniwersyteckich w Polsce i poza jej granicami, śląski Ksiądz, Teolog, Profesor i Poeta. Jego fachowość w różnych obszarach jego oddziaływania na innych podkreśla fakt, że od 2004 roku jest członkiem Papieskiej Komisji Teologicznej.

We wprowadzeniu Autor wyjaśnia genezę swojej książki, którą skomponował jako wyraz hołdu dla swojego naukowego i duchowego Mistrza – a chodzi o ks. prof. bpa Alfonsa Nossola. Ta dedykacja zawiera się nie tylko w przedstawionej treści, ale także w samym tytule publikacji. Odwołuje się on bowiem do dwóch książek Księdza Biskupa: *Teologia na usługach wiary* (1978) i *Teologia bliższa życiu* (1984). Obie miały ogromny wpływ na ks. Szymika i jak sam przyzna, „radykalnie zmieniły jego rozumienie teologii i ukształtowały model jej uprawiania po dziś dzień”. Teologia ma więc podwójne zadanie – służyć wierze i być bliska życiu. Mimo zatem zmieniającej się problematyki, wyzwań, języka, szeroko rozumianej kultury teologia musi być aktywnie obecna we współczesnym nurcie życia, a przez to służyć wierze i człowiekowi, a dokładniej człowiekowi, który poszukuje wiary. Najważniejsza lekcja, jaką ks. Szymik wyniósł ze „szkoły Nossolowej”, to przekonanie, że teologia jest dla człowieka nieodzowna, bo nasycy jego życie wiarą refleksyjną i reflektującą nad sobą – nauką wiary (s. 12).

Zbiór rozpraw i esejów zaprezentowany czytelnikowi stanowi w pewnym sensie kontynuację wspomnianych książek bpa Nossola – przede wszystkim pod względem modelu uprawiania teologii. Jedenaście artykułów, które już wcześniej były publikowane, zostało ponownie zredagowanych i podzielonych na trzy części: *Pro-Logos*, *Dia-Logos* i *Epi-Logos*.

Co oznacza taki podział? Można go przetłumaczyć i wyjaśnić jako rozumny, refleksyjny i chrystocentryczny model uprawiania teologii. Stąd w pierwszej części Autor przybliżył nam zagadnienia metateologiczne, czyli rozumienie teologii i jej miejsca na mapach współczesności. W drugiej dotyka zagadnień teocentrycznych, a zaprezentowane tu artykuły stają się swoistą rozmową o Bogu i złączoną z Nim rozmową o człowieku. Natomiast trzecia część zajmuje się tematami chrystologicznymi, a nawet chrystocentrycznymi z ich przełożeniem na etykę i estetykę. Jak to zaznacza Autor, dzieje się to bez jakiegos zagrożenia dla teocentryzmu.

Ksiądz Szymik, stawiając pytanie: „Jaka teologia dzisiaj?“, otwiera zbiór trzech artykułów, w których stara się nakreślić i przybliżyć relację „wiara – rozum” w akcie poznania teologicznego. Jego zdaniem, prawdziwa teologia nie zrodziła się z pytań teoretycznych, lecz z bardzo egzystencjalnych, a mianowicie np. dotyczących znaczenia życia, nieuniknioności śmierci, źródeł prawdziwego szczęścia czy przyczyn cierpienia. Pełnej odpowiedzi na te zagadnienia nie daje droga czysto intelektualna, dlatego konieczne jest skierowanie się ku rzeczywistości nadprzyrodzonej.

Pisząc w kolejnym artykule na temat teologii w Polsce, przedstawia jej charakterystyczne cechy, wskazuje na jej specyfikę w kraju nad Wisłą oraz zastanawia się nad jej przyszłością na podstawie perspektywy wynikającej z jej aktualnego rozwoju. Tradycyjne rozumienie teologii jako *scientia fidei* w polskim ujęciu zostało skojarzone z procesem „rozmowy”, która wskazuje na żywą relację człowieka do Boga. Zawiera ona w sobie także dynamiczne elementy kerygmataczne, ewangelizacyjne i duszpasterskie.

W trzecim artykule pojawia się specyficzne spojrzenie ks. Szymika na teologię wyniesione z jego „małej Ojczyzny”, ze Śląska. Oparte jest ono na głęboko przeżywanej tajemnicy Wcielenia, które przy całym swoim „umiejscowieniu” historycznym wskazuje na jego uniwersalny wymiar dotyczący każdego czasu, miejsca i ludzi. To, co śląskie w teologii – według Autora – to przede wszystkim poczucie kościelności, pobożności i porządku, które rozwija się w przestrzeni wielokulturowości.

Druga część książki zawiera także trzy artykuły, w których Autor zasadniczo pochyła się nad sylwetką Ojca Świętego Benedykta XVI i jego teologią. Przytacza ciekawe zdanie niemieckiego dziennikarza Petera Seewalda, mówiące, że ten papież jest prawdopodobnie „najbardziej nienawidzonym człowiekiem w świecie”. Dlaczego? Wydaje się, że w ostatecznym rozrachunku – jak to wskazuje tytuł tego artykułu – „chodzi o Boga”. Chrystus staje się wielkim znakiem sprzeciwu dla współczesnego świata. Dla Benedykta XVI priorytetem jest więc uobecnianie Boga w świecie i dawanie ludziom dostępu do Niego. Nie mamy nic większego do dania siostram i braciom niż pokorna pomoc w drodze ku Bogu – powie papież (s. 60).

W następnym artykule dotyczącym charakterystyki teologii w ujęciu Benedykta XVI podkreślone jest jego fundamentalne oparcie się na Bogu, który jest Miłością – *Deus-caritas*. W centrum całej rzeczywistości znajduje się taki właśnie Bóg – kochający swoje stworzenie miłością wypływającą z Jego Istoty. W miłości zawiera się dzieło stworzenia, odkupienia i odnowienia przyjmującego kształty przeobstwienia. Za tym wszystkim tak naprawdę tęskni serce człowieka i tego oczekuje całe stworzenie.

Trzecia wypowiedź skupia się na zagadnieniu Bożego ojcostwa w kontekście współczesnego kryzysu etosu ojca (s. 79). Jest to z pewnością jedno z najbardziej odczuwalnych następstw modernizmu, który skierował człowieka na drogę odrzucenia wiary, a w konsekwencji wepchnął go w objęcia beznadziei. Tymczasem jedyną miarą ludzkiego ojcostwa może być ojcostwo samego Boga. Wskazuje na to sam Jezus w słowach „Bądźcie (...) doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski” (Mt 5,48). Tę miarę można osiągnąć poprzez naśladowanie synostwa Jezusa Chrystusa, w którym stajemy się przybranymi dziećmi Bożymi (s. 88).

Ostatnia części publikacji skupia się na teologii jako chrystologii, a więc nauce i wiedzy ukierunkowanej na tajemnicę, w której Syn Boży stał się człowiekiem – dla nas i dla naszego zbawienia. Tę część otwiera artykuł poświęcony zjawisku ponowoczesnej rozpaczki świata i poszukiwaniu dla niej lekarstwa w nadziei, którą przynosi Dobra Nowina o Jezusie Chrystusie. Odrzucenie Boga przez współczesnych ludzi

w imię nowoczesnego humanizmu prowadzi w konsekwencji do zaniegowania najważniejszego argumentu przemawiającego za wyjątkową godnością człowieka i posiadaniem przez niego niezbywalnych praw (np. do życia). Człowiek może odnaleźć utraconą nadzieję, tylko powracając do źródła swojej egzystencji – do Boga, który jest jednocześnie ostatecznym gwarantem praw człowieka (s. 104).

Interesująco przedstawia się kolejny artykuł z tej części, mówiący o związkach teologii, czułości i prawdy. Jako punkt wyjściowy Autor obiera sobie pytanie Pana Jezusa: „Kto się Mnie dotknął?” (Łk 8,45). „Dotyk” staje się tutaj szczególnym zachowaniem i działaniem ze strony Boga względem stworzenia, w szczególności wobec człowieka. W wydarzeniu Wcielenia Bóg chciał w sposób wyjątkowy właśnie „dotknąć” egzystencji ludzkiej – stać się jednym z nas, ludzi. W chrześcijaństwie dotyk posiada swoisty wymiar duchowy, który zmierza do przekazania człowiekowi daru zbawczej miłości Boga (s. 118).

Dopełnienie omawianej publikacji stanowią wypowiedzi ks. Szymika dotyczące m.in. świata aniołów jako stworzeń oddanych na usługi Chrystusowi. Współcześnie zauważamy, że aniołowie coraz częściej pojawiają się w przestrzeni pozareligijnej, a mianowicie w sztuce, literaturze, a nawet stają się elementem dzisiejszej komercji. Stąd ważne jest, by idąc za myślą przewodnią książki ks. Szymika, przypomnieć o właściwym miejscu angelologii na tle całości wiary chrześcijańskiej. Chodzi tu przede wszystkim o wymiar chrystocentryczny i soteriologiczny wkomponowany w całość świata powołanego do istnienia przez Boga w akcie stwórczym. Wiara w istnienie, obecność i działanie czystych duchów nadaje współczesnej teologii swoisty koloryt i stanowi pewną syntezę *fides et ratio* – odległą zarówno od materializmu, jak i od zabobonu więzi wiary i rozumu (s. 130).

W podsumowaniu omawianej książki można dojść do wniosku, że mamy do czynienia ze zbiorem artykułów, które zostały już opublikowane, a więc zabłyśły swoim oryginalnym i pierwotnym światłem na innym niebie. Autor wcale nie ukrywa tego faktu, o czym mowa jest w nocie redakcyjnej ze wskazaniem adresów bibliograficznych pierwodruków. Tym, co jednak przemawia za wartością tej publikacji, jest jej ciekawe ułożenie tematyczne i powiązanie ze sobą pewnych zagad-

nień, które na pierwszy rzut oka mogłyby się wydawać od siebie odległe. Czytając poszczególne stronic „od wstępu do zakończenia”, możemy się przekonać o szerokości horyzontów humanistycznych, eklezjalnych i naukowych ks. prof. Szymika. Możemy dostrzec także jego wierność tej teologii, która mimo zmieniających się czasów ciągle służy wierze i jednocześnie nie traci bliskiego kontaktu z życiem codziennym.

ks. Robert Ptak SCJ